

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד : 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין



גליון חודש

אדר

התשס"ט

גליון מס' 18

חברה ומשפחה בריאה מהי?

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א



לא בכדי פתחה וסיימה התורה את תורת המצורע בהתייחסות לתורת המשפחה בישראל. כי המשפחה בישראל היא יסוד החברה והיא האנטי תיזה של האנטידואליזם. שכן היא התמזגות ביולוגית ואידאולוגית בין האיש והאשה. ולפי תורת ישראל המשפחה בישראל מונחית לקדש חיי יצרים לערכים מקודשים אם בריסון יצרים. ואם ביעוד כהורים המשתתפים בבנין עולם הרואים בבניהם כפקדון א-לוהי לחנכו לאמונה וערכים.

לא כן אצל האנטידואליסטים המשפחה לדידם היא מסגרת ואמצעי להשגת יצרים חומריים. ועצם קיומם וכל צורתם היא רק לפי צרכים ולא ערכים. ומכאן שאינם חפצים בקדושת המשפחה היהודית ע"פ דת משה וישראל, אלא מסתפקים במשפחה אזרחית אשר ברוצת הזוג היא קיימת, וברצות אינה קיימת. כלומר במרכז המשפחה האזרחית עומדים האינטרסים של בני הזוג כשני אינדיבידואלים שהגיעו להסכם שותפות. ונמצא שענין ההורות הולך ונדחק לקרן זווית ומוצא את ביטונו ב"משפחות" חד הוריות. ויש מרחיקים לכת ויוצרים לעצמם מסגרות משפחתיות שלעולם לא יוכלו להגיע להורות הוא והוא, היא אצל המתועבים שבגויים. ואין פלא אם בשם זכויות הפרט, האדם (=שאינו כבוד לתורה ואמונה) ידרוש בזכויות גם עם בעלי חיים כפי שהיו בעבר אצל הגויים.

נמצא אפוא כי בין בתורת המצורע ובין תורת המשפחה בישראל בא הדבר לידי ביטוי את ענין המקדש ללמדנו שאף שנתנו בדר"כ לישראל לקדש את דרכו כדי שיחיה בקדושה בארץ הקודש ויתלכד סביב מקדש ה'. אולם גם זאת בכדי שנוכל להגשים את היעוד להיות "אור לגויים" באיחוד החברה האנושית סביב אמונה בה' וסביב קדושת החיים שבתורה, אשר הוא ורק היא הערובה היחידה לכבוד האדם שנברא בצלם.

אידאולוגיה, ולכן היא לחמה כנגדו. שכן הרמב"ם, אשר יש הרואים בו רציונליסט, אף הוא הלך בעקבות חז"ל בענין המצורע וכתב שהצרת "אינה ממנהגו של עולם אלא אות ופלא הי בישראל כדי להזהירם מלשון הרע". ואף הרמב"ם התייחס גם לחברת מספרי לשה"ר והליצינים וזהיר מלהתקרב לחברה כזו.

אלא שחברה כזו לכאורה, אינה נמצא. שהרי המצורע המצורע הוא אינדיבידואליסט והיאך תמצא חברה של אינדיבידואליסטים! אולם לדעת הרמב"ם חברה כזו קיימת. כי חברה של אינדיבידואליסטים מתקיימת בשל שני גורמים. הגורם האגואיסטי- כל אחד מבני חברה זו מתגדל על חשבון הזולת. והגורם השלילי הוא הגורם להתלכדותם על בסיס השלילה, בכך שמדברים סרה על אנשי קודש צדיקים ונביאים, ואף על ה' א-לוהים (ראה טומאת צרעת טו, ז).

ואמנם חז"ל כבר קבעו שהמספר לשה"ר כאילו כפר בעיקר, ערכין טו: וכן הנחש הקדמוני נצטרע ע"פ המדרש, תנחומא מצורע ב, כי הוציא ש"ר על ה' בשעה שפיתה את אדם הראשון וחווה. כך שחז"ל הבחינו באותם אנטידואליסטים שכל קיומם נשען על מאבקם למען כבוד האדם וחירותו, לפי הבנתם, הוא יושג רק כשינתן לכל אדם הכל מכל כל, לרבות מלחמה בה'. שהרי הם מונחים ע"י מחשבת הנחש הקדמוני, שלדעתו ישנו ניגוד בין האדם לא-לוהים. ולא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, שהניגוד הוא בין יצרי האדם ליוצר האדם, אך יש הרמוניה בין האדם שנברא בצלם א-לוהים לבין הא-לוהים, ומימוש יעוד האדם תלוי בטיפוח הרמוניה זו. ומשום כך הטיפוח במצורע הוא נעשה ע"י כהן נבחר ה'.

ראשונים כמלאכים ועד אחרונים ראו בענין תורת המצורע ענין דתי ומסרי אשר קובע את יסוד היסודות לתורת האדם כיהי, לנוכח היותו גם חלק מהחברה. וכבר הכריז הרשב"ם מגדולי פרשני המקרא בענין זה "אין לנו אחר פשוטו של מקרא כלום, ולא כל בקיאות דרך ארץ של בני אדם, אלא המדרש של חכמים וחוקותיהם וקבלותיהם מפי חכמים הראשונים היא העיקר".

דומה שתורת המצורע נלחמת נגד האינדיבידואליזם שקיים בחברה האנושית בכל הדורות, בגילוייו השונים, לרבות של החברה המודרנית, אשר לפיו יש לכבד ולקדש כל רצון חשק ותאוה, לרבות סטיות שאינן מקובלות בחברה, של כל פרט באשר הוא, ויש לראותן כזכיות שיש להגן עליהן.

אין צריך לומר שהאינדיבידואליזם כשיטה מערער את אישיותיה של החברה כחברה על כל סוגיה ובמיוחד של החברה היהודית. לכן היהדות נאבקת נגדו, ותורת המצורע היא חלק ממאבק זה. כי שיטתה של היהדות היא מצד אחד שמירה קפדנית על היחודיות של היחיד שנברא בצלם א-לוהים, ומצד שני בדאגה גדולה למימוש היעוד הא-לוהי שיש לאדם כיחיד ולחברה האנושית, להידבק בצור העולמים. ומימוש זה אי אפשר ללא חברה יהודית, עם ה' שבמרכזו מקדש ה'.

לכן חז"ל ראו במצורע אינדיבידואליסט, שהתנהגותו בדבוריו הוא פוגע באישיות החברה בכלל, ובחברה היהודית בפרט. אולם המספר לשון הרע (=דבר אמת) ויותר חמור ממנו המוציא שם רע (=דבר שקר) הוא רק טיפוס אנטי חברתי, טיפוס המתגדל על חשבון הזולת, רומס ודורס כבוד הזולת רק לצורך הנאתו וקידום עצמו. טיפוס כזה אין האידאולוגיה מנחה אותו, אלא מחלת נפשו הפגומה בתכונותיה וביסודותיה המוסריים. ויש להניח שכל חברה רוצה להתקיים כחברה מתגוננת מפני אינדיבידואליסט כזה. אך קיים קושי כשלאינדיבידואליסט יש כביכול אידאולוגיה, וחמור יותר מזה שהחברה מאבדת עצמה לדעת ע"י שהיא מכירה בתורתו. כך שתורת המצורע הבחינה בסכנה שהאינדיבידואליסט מסתתר מאחורי

- המרכז העולמי למשפט התורה
- בית מדרש לדיני ממונות
- מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם
- מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל
- שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים
- שבתות עיון וירחי כלה
- מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו
- קרנות מחקר עבודת חסד
- ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרה של האשה הכבודה והצנועה בעלת החסד
מרת שושנה בת רבי סאלם
כסאר - עפגניץ ע"ה



אור הרפואה

פרופ' חיים גמליאל יציין

רפואת הרמב"ם במבחן המדע בן זמננו

פרקי משה ברפואה

ספר זה, אשר הושלם כנראה בשנת 1190, הוא העשיר ביותר בכתבי הרפואה של הרמב"ם. יש בו עשרים וחמישה פרקים והוא מכיל 1500 סעיפים (אפוריזמים) המסכמים כתבי רפואה רבים שפורסמו על ידי סופרי רפואה יווניים, פרסיים ומוסלמיים שקדמו לו. כל אחד מעשרים וארבעה הפרקים הראשונים של הספר עוסק בתחום אחר של הרפואה, כולל: מבנה גוף האדם (אנטומיה), תפקוד הגוף (פיסיולוגיה), מחלות שונות (פתולוגיה), סרטן (אונקולוגיה), רפואת נשים (גניקולוגיה), מחלות דרכי העיכול (גסטרואנטרולוגיה), ניתוחים (כירורגיה), תסמינים (סימפטומים), אבחנות (דיאגנוזה), גורמי מחלות (אטיולוגיה) שיטות ריפוי (תרפויטיקה), קדחת וחום, הקזת דם, חומרים משלשלים וגורמי הקאה, היגינה, פעילות גופנית, רחצה, דיאטה, תרופות (פרמקולוגיה) ומוזויות רפואיות.

בפרק העשרים וחמישה של הספר, הרמב"ם

מביא פירוט של ארבעים סתירות שהוא מצא בכתבי הרפואה של גלינוס (129 – 200 לספירתם), הרופא בעל ההשפעה והמפורסם ביותר באימפריה הרומית. הרמב"ם מתריע על כך שלמרות שבמשך מאות שנים שלטה בכיפה רפואת גלינוס, גאלן, הרי אפילו רופא דגול כמוהו טועה ויש לתקן את טעויותיו.

בהקדמתו לספר מעיד הרמב"ם כי כתב אותו תחילה לעצמו, כסיכום של כל הידע הרפואי שהיה רלבנטי לזמנו, אך עם השנים הוציא אותו לאור כדי שגם רופאים אחרים יוכלו לעשות בו שימוש מעשי. כדי לעמוד על הרלוונטיות לימינו של רפואת הרמב"ם כפי שהיא באה לידי ביטוי בספר זה, נזכיר את הדוגמה הבאה:

בסעיף הראשון של הפרק השישי, הרמב"ם מדבר על שבץ מוחי: "תקבל מופת [תסמינים] על השיתוק הנקרא אפולקשה [שבץ מוחי], אם הוא חזק אז ימות [החולה] בהכרח ואם הוא חלש, אז ניתן לרפא אותו, אף על פי שהוא קשה. ומעניין הנשימה, אם קיים העדר תנועת הנשימה בכלל, עד שלא יושג, הנה זה היותר רע

מתוך הספר על רפואת הרמב"ם
שיצא לאור בקרב בעתה"ת

כוחו של סיפור - הרהור נוסף לרגל יום העצמאות די"ר מוטי גולן יציין

במקום בכל מיני צורות. ומשום שהוא שימש כרב הקהילה, הם בחרו בו כ"דוגמא מהלכת" של ביזוי והשפלה. נתנו לו מטאטא גדול וציוו דגל נאצי ופקדו עליו לקבוע אותו על אחד מן הבניינים הגבוהים בעיר.

"לא הייתה לי ברירה" – המשך ר' יעקב וסיפר בקול בוכים – ביצעתי את אשר פקדו עלי. תוך כדי ביצוע "פקודת הרשע" פניתי אל השמיים והתחננתי לה' שיזכני לטאטא את רחובותיה של ארץ ישראל, ושיזכני להניף את דגל ארץ ישראל על בניין גבוה. בחסדי ה', לאחר "התופת הנאצית" זכיתי לעלות לארץ וכיום מקיים אנכי "הלכה למעשה" את אשר הבטחתי לבורא עולם. ועל כן, בהגיע "יום חג העצמאות", אני קם בשעה מוקדמת, לוקח מטאטא ומטאטא את הרחובות הסמוכים למקום מגורי. לוקח אנכי את דגל הלאום, וקובע אותו על אחד מהבניינים. לאחר מכן, מגיע אנכי אל בית הכנסת הגדול ועושה את אשר אני עושה...

לא נצרכת להוסיף אף מילה. היה זה אמנם סיפור קצר. ברם, היה זה: בזמן, באופן ובמקום הנכון ביותר.

דף השמור עימי באופן כמעט קבוע, בתקופה זו של השנה, והתחלתי לקרוא לפני המתפללים באיטיות ובהטעמה את הסיפור הקצר הבא, מתוך הכרה עמוקה, שפעמים, מעשיהם של גדולי ישראל יכולים לשמש כתשובה האמיתית וכלימוד הטוב ביותר עבור "האנשים הטובים, החושבים הנוכחים אשר באמצע הדרך".

מספרים על ר' יעקב זצוק"ל [האדמו"ר מסדיגורא] שהיה נוהג בשנים הראשונות לתקומת מדינת ישראל להגיע בכל יום העצמאות אל בית הכנסת הגדול, בתל אביב. היה מתפלל בדבקות ובכוונה גדולה ואף היה אומר יחד עם הקהל את ההלל. לאחר התפילה, היה יוצא עם המתפללים לחצר בית הכנסת ומשתלב במעגל הרוקדים בהתלהבות עצומה. כל מי שראה זאת חש שיש לר' יעקב שמחה שונה ולא שיגרתית. שמחה מאד מיוחדת. שמחה הנובעת מבפנים, ממעמקים לא ידועים ומוכרים.

פעם אחת, אחד מן המתפללים נכנס עימו לשיחה ושאלו לפרש העניין. כתשובה לשאלת המתפלל ענה האדמו"ר וסיפר שכאשר התגורר בעיר וינה (אוסטריה), נכנסו הנאצים ימ"ש והתחילו להציק בכל הקהילה היהודית שגרה

היה זה לפני שנה, בשבת שלפני "יום העצמאות" ה-60 למדינת ישראל. בחוזרי מ"דבר תורה" בעיר פ"ת. נקלעתי לויכוח שלאחר תפילת שחרית בין אלה שרואים את יום העצמאות כ"יום חג" עם המשמעויות ההלכתיות הנובעות מכך, ובין אלה שרואים את יום העצמאות כ"יום רגיל" לחלוטין והס מלהזכיר ומלשייכו לשאר "מועדי ישראל".

עצתי מעבר לגדר והאזנתי לנאמר מבלי להתערב. אך אחד מהם פנה אלי ושאלני לדעתי.

הבטתי בהם. הסתכלתי השמימה ואמרתי "כ"משיח לתומי": "ראה והבט, הקב"ה, במה עסוקים בניך כשהם עומדים בפתחו ובשחרו של יום מיוחד וחשוב זה שעפ"י תפיסת עולמי הוא "ראשית צמיחת גאולתנו". אנא, שוכן שחקים! עשה הכל שיום זה יהא יום של שמחה אמיתית, יום של השלמת גאולתו הפיזית והרוחנית של עם בית ישראל. שהרי, יום מיוחד וחשוב זה יחול תדיר בין "חג הפסח" [המסמל את "הגאולה הפיזית"] ובין "חג השבועות" [המסמל את "הגאולה הרוחנית"].

וכך, במקום לענות ישירות, הוצאתי מצקלוני

צבא ישראל - צבא רוחני קדוש חנן ד"ר אליהו אביעד יציין

"וייד תהיה לך, מחוץ למחנה" (דברים כג, יג). וכן מצות עשה להיות יחד לכל אחד ואחד תלויה עם כלי מלחמתו--ייצא אותה הדרך, ויחפור בה, ויפנה, ויכסה: שנאמר "ויתד תהיה לך, על אזנך" (דברים כג, יד)... "והיה מחנך, קדוש" (דברים כג, טו).

הרמב"ם ב"מורה הנבוכים" מוצא ב"הקפדת התורה על ראיית הלכוכים אפילו במדבר ובמחנה", התחשבות במצבו הפיזי והפסיכולוגי של החייל, השווה זמן רב מחוץ לביתו בתנאי שדה קשים, שאינם מאפשרים שמירה על רמה היגיינית סבירה. לפיכך היא מחייבת את "הטהרה וההתרחקות מן הלכוכים והטינופים שלא יהיה האדם כבהמות" (מוה"ג, ח"ג מא, ע"ג ש"ע). זאת ועוד, הרמב"ם מגלה כאן קשר ישיר בין ההיגיינה של הגוף לבין התעלות הנפש בקדושה ובחזוק האמונה;

צבא ישראל מחייבת שמירה קפדנית על טהרת המחנה וקדושתו מפני התנהגות בלתי מוסרית, או הפקרות בתחום הניקיון וההיגיינה של המחנה כצבאות שאר העמים. הנה למשל התורה מחייבת את חיילי ישראל לקבוע מקום מחוץ למחנה לעשיית הצרכים. הרמב"ם בספר המצוות מונה מצווה זאת ומדגיש את ייחודו של מחנה ישראל. וזו לשונו (המצווה הקצ"ב): הציווי שנצטוונו שבזמן שיצאו מחנותינו למלחמה נכין דרך מחוץ למחנה שבו יפנו, ולא יפנו בני אדם בכל מקום ובין האוהלים - **כדרך שעושים האומות** - והוא אמרו יתעלה: "ויד תהיה לך מחוץ למחנה וגו'" (שם כג, יג).

"הלכות מלכים ומלחמותיהם" מפרט הרמב"ם את כללי ההיגיינה במחנה הצבאי וזו לשונו (פרק ו, יד-טו): ואסור להיפנות בתוך המחנה, או על פני השדה בכל מקום; ולא מצות עשה לתקן דרך שם מיוחדת להיפנות בה, שנאמר

בימים אלו מציינים אנו את השנה ה-61 לעצמאות ישראל מתוך הודאה לבורא עולם על שזיכה את דורנו לשוב לארצנו אחרי אלפי שנות גלות, מה שלא זכו אבותינו ואבות אבותינו. עם כל זה טרם הגענו אל המנוחה ואל הנחלה. אויבנו עדיין טורם ממים לכולותינו ולולא ה' שהיה לנו אזי היינו טרף לשיניהם.

רבים נוטים לזקוף את עמידתנו האיתנה מול האויבים לזכות התחכום והאמצעים הטכנולוגיים העומדים לרשות חיילי צה"ל. אכן, חיילי צה"ל מחרפים נפשם בגבורה על הגנת העם והמולדת אך המעמיק להתבונן יודע כי לא על זאת תפארתם של האמונים על "הקול קול יעקב". הניסים הרבים הנגלים לעינינו מדי יום מצביעים מעל לכל ספק כי תשועתנו בזכות "כי ה' א-לוהיך מתהלך בקרב מחנךך" (דברים כג, טו).

הנוכחות התמידית של השכינה בקרב מחנה

אור ה'מורה'

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

פנינים מספר "מורה הנבוכים"

טהרה מהי ?

למצוא להם מכנה משותף שממנו רצתה התורה להרחיק או לפחות לבטא את היותו מרכיב בחיינו שיש להתמודד ולהתגבר עליו. מתוך התבוננות במכנה המשותף לטומאות השונות הצביעו המפרשים על כך שמאפיין את כולם הסתלקות כוח החיים. כך לבנונית העור שמעידה על הסתלקות החיים ממנה (ומצורע חשוב כמת), שכבת זרע נדה וזיבה שכולם באים בעקבות אובדנו של פוטנציאל החיים שלא מומש. אפילו יולדת שילד חי יצא מגופה, גופה הופך לטמא בעקבות הסתלקות גוף חי ממנה, ובוודאי במותו של אדם שם הטומאה מופיעה בשיאה – אבי אבות הטומאה.

מגמתה של התורה בצורה מאוד ברורה מצביעה על העדפה בולטת של חיים מלאים ומתפתחים, אין התעלמות ואף לא הדחקה של קיומם של מרכיבים אחרים בחיי האדם, אולם התורה מסמנת אותם כאילוץ, כהכרח שאין לגנות את קיומו אך גם אין להתלהב ממנו, ובוודאי שיש לדעת את המחיר שיש להתעסקות בו. "בְּכָל עֵצָב וְהִיָּה מוֹתֵר" (משלי יד, כג), יש יתרון גדול למפגשים עם העצב, באשר הם מביאים את האדם לחשיבה מחודשת ולהתמודדות עם משמעות חייו, אולם זאת בתנאי שמדובר בעצב בונה ולא בעצב משתק ומאפיל אשר עוצר את האדם מלפעול ולעשות בחייו שהרי "לא תהו בְּרָאָה, לְשֵׁבֶת יִצְרָה" (ישעיה מה, יח), לעולמנו יש מגמה ברורה שהמאפיין העיקרי שלה הוא חשיבותה של עשייה ויצירה שתקדם את העולם הקיים.

מציאותו של הקב"ה בתוכנו, מבלי שיסחף האדם למעשים חמורים שיכולים להתלוות גם הם לעיסוק בתחום הקרבנות (ראה פרשת בני עלי בתחילת ספר שמואל). גם חז"ל השתמשו בעולם הטהרה כדי ליצור הבחנות מושגיות למהויות הלכתיות. כיצד ניתן יהיה להבדיל בין גוי ליהודי, וכיצד תופנס השאיפה להיפרדות אנשי ישראל מגויי הארץ, לצורך זה עמדו וגזרו על הגוים זכרים ונקבות שיהיו כזבים (ה' מטמאי משכב ומושב ב,ל). גם מימד של רשות היה קיים לחסידים, כל מי שרצה לעבוד על מידותיו ואישיותו והכיר בכך שחברת עמי הארץ שסביבו, גם אם הם קרובים או חברים פוגעת ביכולתו להשיג את שאיפתו הנעלה, קיבל על עצמו לאכול את חוליו (מאכליו שאינם קדושים) בטהרה. יש שהקפידו על רמה של טהרת תרומה ויש שלא הסתפקו בכך וקיבלו על עצמם לשמור את מאכליהם על טהרת הקדשים (ראה פירושו למשנה של הרמב"ם למסכת טהרות ב,ב, וכן בדבריו בסוף ה'ל' טומאת אוכלין). כך אנו מוצאים כיצד שימשה מערכת הלכות טומאה וטהרה כדי למצוא פתרון לבעיות התנהגותיות הנוגעות לדברים מקודשים. כך מצאנו שגזרו טומאה על כתבי הקודש עם כל כבודם הגדול, בשל העובדה שרבים מהם היו ניזוקים מהעכברים, שכן היו מניחים את כל דברי הקודש יחדיו, ויצא שהונחו יחד עם כתבי הקודש מאכלי תרומה, והעכברים שבאו בעקבות ריח האוכל היו פוגעים גם בכתבי הקודש (ה' שאר אבות הטומאות ט,ה).

בצד כל אלו ברור שבדיני התורה לא נבחרו בצורה סתמית הדברים המטמאים וניתן

מערכת מסועפת של כללים הלכתיים מרכיבה את הצורך לדעת מיהו הטהור ומי הטמא, וכיצד יכול הטמא לחזור לטהרתו. בהתבוננות במערכת זו מתעורר הרצון להבין מהו המסר הרעיוני שעומד בבסיסה של מערכת זו? ההלכות הדנות בזהותם של הנטמאים נותנות כיוון ראשוני. בין הדברים שמקבלים טומאה אנו מוצאים כלים מסוימים, פירות שנתלשו והוכשרו, בעלי חיים ובני אדם שמתו, והיחיד שמדין תורה יכול לקבל טומאה עוד בהיותו חי הוא מי ששייך לעם ישראל. ניכר מהלכות אלו שהטומאה לא באה להעריך את מעלתו של הדבר הנטמא אלא לקבוע כללי התנהגות עבורנו כיצד עלינו התייחס לכל דבר הנמצא עימנו (כך ראה גם בפירושו של הרש"ר הירש לסוף פרשת שמייני).

אין חובה על אדם שיטהר וגם אין עליו איסור להיטמא. הציווי והאזהרה באים רק למונעו מלפגוע בדברים המקודשים. אסור לטמא להכנס למחנה שכניה, ואסור לו לטמא את הקדשים ומכאן גם שאם הרגל קרב ובו יצטרך להראות במקדש, אז עליו לדאוג לטהר עצמו לקראתו. מה אם כן משיה מערכת מסועפת זו שתפקודה המלא בא לידי ביטוי רק בזמן המקדש?

הרמב"ם במורה הנבוכים (ג,מז) רואה במערכת זו שהקיימה התורה דרך להעניק למקדש את מעמדו העליון והמרוחק, שלא יוכל כל אדם להכנס מיד אל הקדש ככל העולה על רוחו. בעזרת מערכת זו התאפשרה גם הגבלת העיסוק בקרבנות למינימום הדרוש לאדם כדי להשיג את תחושת

מפעילויות העמותה

של כתב העת **מסורה ליוסף**. הקובץ הנוכחי משופע במאמרים העוסקים במשנתו ההלכתית והמחשבתית של הרמב"ם, וכן בדמותו ומשנתו הרוחנית של הר"י קאפח. הקובץ נחלק לארבעה מדורים: **משנתו ודרכו של הר"י קאפח**; **הלכה ומנהג**; **הגות ומחשבה**; **עניינים שונים**. ובהם מאמרים פרי עטם של רבנים, אנשי אקדמיה, חוקרים ותלמידים.

ספרים חשובים ביותר וביניהם ספרי רבינו. כמו כן, התייחס לשיטת לימודו של רבינו אשר הביאה אותו לצבירת ידע עצום בתחומים השונים. ברכת החמה הפכה לנושא האקטואלי ביותר לפני הפסח, ותפסה במדינות השונות מקום מרכזי אפילו יותר מחג הפסח עצמו. מו"ר הרה"ג ד"ר **רצון ערוסי** שליט"א, באר את הנושא בהרחבה יתירה מבחינה הלכתית אך יותר מכך העניק שיעור לבאי הכנס בנושא השקפה למהות תקנת ברכות החמה והלבנה ע"י חכמי ישראל. הרצאה מרתקת במיוחד אשר יאסבה נושא זה והעמידה אותו במקומו הראוי לו.

בככל שנה, התקיימה ברוב עם 'הקבלת פני רב' בביהכ"נ אבי דוד שברושלים. את יום הלימוד פתח הרב **אליקים צדוק יצ"ו**. בלימוד בסיסי בהכרת תהליך התייחסה של מרכיבי הדגנים המחמצים ומכאן עסק בסוגיית 'מצה עשירה' של ימינו.

פרופ' **יוסף טובי יצ"ו**, הרבה להדגיש את חשיבותה של מסורת תימן אשר לה דאגו רבות לשמר הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל וזקיניו הרה"ג יחיא קאפח זצ"ל. אלה האחרונים נטעו בקרב העדה עמודי תווך יציבים להעמקה והתשתרות המסורת אם בלימוד ואם בכתובה בנושא.

אחריו, הפליא הרב פרופ' **אברהם שטיינברג יצ"ו** במעמד רבינו הרמב"ם כאיש אשכולות בתחומים שונים: ברפואה, בהלכה, בהנהגה, בפילוסופיה ועוד. עד כדי כך, שבתקופת המצאת הדפוס נבחרו בקפידה להדפסה



הוצאת מכון משה,
493 עמודים.
להזמנות:
03-5351119
או באתר האינטרנט
<http://www.net-sah.org>

לבוסף, ברך מו"ר את הציבור ואת עם ישראל בברכת החג - שזכה לעלות לבית ה' ולאכול מן הפסחים והזבחים בב"א. במהלך הכנס, נמכר לראשונה הכרך השישי

→ המשך מעמ' 2.

השחיתות בין החיילים במחנות, אם ארכה שהייתם מחוץ לבתיכם... כדי שיהיה מושרש אצל כל אחד כי המחנה כמקדש ה' ואינו כמחנות הגוים לשחיתות ולפשע והזק לולת ולקיימת רכושם ולא יותר. אלא מטרתו אנו תקון בני אדם לעבודת ה' וסדירות מצבם". יה"ר שתקיים בנו נבואת זכריה: "לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוחי אמר ה'" (זכריה ד, ה).

השהייה הממושכת בתנאי היגיינה לקויים, לא רק שהם עלולים לגרום להתפשטות מחלות ולפגוע בכורש הלחימה, אלא אף להביא לידי התפרקות מוסרית של החיילים במחנה ולשחיתות מידותיהם. הנה דבריו (שם): ויש במצווה זו חיזוק האמונה אצל הלוחמים בפעולות אלו, כי השכינה שורה ביניהם... להזהיר ממה שידוע ממיני

לפיכך היא מחייבת את "הטהרה וההתרחקות מן הלכלוכים והטינופים שלא יהיה האדם כבהמות" (מוה"ג, ח"ג מא, עמי שעב). זאת ועוד, הרמב"ם מגלה כאן קשר ישיר בין ההיגיינה של הגוף לבין התעלות הנפש בקדושה ובחיזוק האמונה; שכן

גמילות חסד של אמת מרת שושנה בת רבי סאלם כסאר – עפגייז ע"ה

קדושה. ועם שאנו עוסקים בפטירתה של המנוחה ע"ה ראוי לתת את הדעת בכלל על ההתייחסות לנפטרים בתורת ישראל. ואכן בימים אלו אנו נמצאים בעיצומם של ההכנות לחג הפסח, מהרה יבנה המקדש, גם אנו מצוויים על הקרבת קרבן פסח בירושלים אשר צריך לימנות בחבורה מראש ולהיטהר מכל טומאת מת לכה"פ שבעה ימים לפני"כ. ועל אף שהנמנע מלהקריב קרבן פסח זה רק ביטול מצוות עשה כביטול מצוות שופר או לולב, בכל זאת, דבר שאנו מצוי, הוא חייב כרת. ומטבע הדברים בני אדם ימנעו מלהיטמא למת בימים אלו ובלבד לא להפסיד את קרבן הפסח בשל טומאת מת, ונמצא אפוא כי בני אדם ישאירוהו את המת בלא קבורה. אולם המעיין יווכח כי ערל או משומד נאסרו ב- לאו שלא לאכול מהקרבן, אבל עדין מ"ש שטמא אינו נאסר ב- לאו באכילה, למי למדנו כי מחובתו של האדם להתעסק בקבורת הנפטר ולהיטמא לו, ולא רק ברמת הקבורה אלא אף ברמת ההלוייה מתורת גמילות חסדים. ואכן בתלמוד מסופר על כהן שנמנע מלהיטמא לאשתו שנפטרה בערב פסח בכדי לשמור על סטריליות מטומאה ובכ"ז טמאוהו חכמים. ומשום כך מובן היכן נמנעו רבים מלהקריב בזמן המקדש בשל טומאתם למת בערב פסח. ולכן אשריהם של אלו שבאו ונטלו חלק בהלוייתה של המנוחה ובמעמד זה לזכרה ותהי נשמת המנוחה צרורה בצרור החיים.

הקרובה - קרובה משפחה, מכרים, נחלצים לעזרתם בזמן שהם גלמודים, ועושים את הכל בנפש חפצה, למרות שזה אינו קל ואולי אף קשה למדי. וברור מעל לכל ספק, שהתומכים שעושים זאת בנפש חפצה, למען אותם גלמודים סיעודיים שתלויים תלות מכרעת בסביבתם, מעשיהם הוא מעשה בל יסולא בפז מבחינה א-לוהית. ובד בבד יש לציין את הזכות שיש לנפטר או לנפטרת, בגלל התנהלות הקרובים או המכרים. כלומר, כשהנפטר/ת מקרינים כלפי סביבתם יושר, אמונה, גמילות חסדים, רצון לעזור, אז גם הנפטר והנפטרת כאילו יש להם חלק שזו היא הסביבה שלהם, שהשכילו להקרין על סביבתם הקרובה את העזרה ההדדית, את הרצון לתמוך, את ה'ילדע' שמדובר כאן בנפש גבוהה שהקב"ה שלח אותה לחיי העולם הזה בשביל להיות נס להתנוסס, להראות היאך מקבלים את ייסורי ה' באהבה, בבחינת כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד. ומבחינה זו המנוחה ע"ה בגלל אישיותה, תכונותיה, אצילות, יראת שמיים, מלבד שהיא הייתה מצד עצמה אישיות כזו, הסביבה הקרובה שלה, התומכת בה מזה שנים רבות, עשו את הכל בנפש חפצה. קשה אפילו למנות ואולי אני עלול לשגות, אם זה גב' בתיה שתחי' בת דודי, או רבי שלמה שיחי' בן דודי ונו"ב אסתר שתחי' שתמכו בה גם בתקופה האחרונה לחייה שהיא כבר לא תיקשרה עם הסביבה עם כל ההתרוצצויות הכרוכות בדבר והכל מתוך מסירות נפש גדולה, דבר שנוקף לזכות גדלות הנפש של המנוחה ע"ה שזו הייתה הסביבה שלה, שהיא הקרינה את הקדושה ואת האמיתיות הזאת לדעת שמדובר כאן בנפש

חז"ל הבחינו בין גמילות חסדים סתם, ובין גמילות חסדים של אמת. אין כוונתם חלילה שיש גמילות חסדים של שקר, אלא יש שאין לגומל חסדים שום פניה, אינטרס או כוונה לקבל גמול, וזהו גמילות חסדים של אמת. אם גמילות חסדים עם החיים, בדרך כלל הגומל חסדים עם החי, במועד ושלא מועד, יכול להיות מתוך מניעה, כוונה, הדדיות של גומלין. בגמילות חסדים עם המתים, בדר"כ זה גמילות חסדים של אמת. אמנם יש, ועיינו רואות ולא זר שגם גמילות חסדים עם המתים, הרבה פעמים היא כרוכה בגמילות חסדים עם החיים, הקרובים למתים, ואז מטבע הדברים יש בה נטיות, כוונות לגמול, ואכן אינה הדרגה הכי נעלה. אולם בזמן שנסתלק מן העולם, אדם בלא צאצאים או אבלים, ובכל זאת בני אדם משתתפים בלווייתו ונאספים להתפלל לא רק את חובת היום, אלא על מנת לזכור שיד ה' נמצאת בחללנו, שנטלה נשמה כשרה, זוהי דרגה מאוד מאוד נעלה שדבקים בגמילות חסדים של אמת.

פאן נוסף שניתן ללמוד, על אף שאינו דבר פשוט לחיות חיי ערירות, חיי גלמודיות ובפרט בהתבגרות האדם, יש והקרובים או המכרים הופכים את חייהם לסיעודיים, ואשריהם בתמיכתם ועזרתם. אולם יש בני אדם, שבשל תכונותיהם והתנהלותם, בלשון המעטה שאיננה מקרבת, איננה נכונה, ונמצא כשהם הפכו להיות סיעודיים בעל כורחם, קשה להפקירם רק מתוך חוסר ברירה, ועל אף זאת אשריהם של הקרובים שתומכים ועוזרים. אמנם יש ואנו נפגשים בבני אדם אשר אישיותם היו נעימי הליכות, יראי שמיים, תמימים, ישרי דרך, סביבתם

מתוך דברים שנאמרו לזכר המנוחה, בביתנו"ס רמב"ם ברמת גן בבחינת "והחי יתן אל ליבוי" מפי כמור"ר רצון ערוסי שליט"א, מפאת כבוד הרגל לא נאמרו הספדים הראויים לה.

קווים לדמותה

"אישה יראת ה'" במלא מובן המילים. שושנה נולדה בצעאע בירת תימן בשנת תרע"ו (1915) בתקופת הרעב, לאביה שלום ואימה לולה ז"ל. מימי עלומיה ועד לאחרית ימיה, חייה היו חיי צער כלשון התנא באבות. למרות שקרובי משפחתה דאגו לכל מחסורה, היא הסתגרה בד' אמותיה וקיבלה עליה באהבה ובאמונה רצון ה' ולא רצתה להיות נטל לקרוביה. אני הכותב מילים אלו הכרתיה למעלה מארבעים שנה ואני יכול לומר עליה שהשנים לפני שהתאשפזה בבית אבות, איך כל ערב שבת, היתה מתאמצת להדליק נרות שבת בכוחות עצמה, בזכות עין אחת שגם בה

בקושי היתה רואה. ואני עמדתי והשגחתי שהמצוה תעשה על הצד הטוב ביותר. הישישה שושנה אפשר לומר עליה שהיא מהנשים הכבודות והצנועות של הדור הקודם, שהתנהגו בתימן. אמנם לא זכתה להקים בית בישראל, אבל את כל הונה מיגיע כפיה ניצלה לשם שמים ולגמילות חסדים. כגון: מספר ספרי תורה שרכשה לזכרה ולזכר הוריה, אחד בבת ים, אחד בחולון ואחד בירושלים. לנכדים של קרובי משפחתה בעת חתונתם תרמה בעין יפה, הצטמצמה במחיתיה - בכדי לפזר ממונה. עד כדי כך שגם רכשה לה חלקת קבורה בהר המנוחות בשנות השבעים, והכינה לה אפילו תכריכים וסבון מיוחד ליום אחרון. את דירתה תרמה ל-"מוסד המפואר"

"הליכות עם ישראל" שבזרת ה' בקרוב יעמוד על תילו, ששם בודאי יחקק שמה על אחד החדרים. עליה אפשר לומר את הפסוק: "כי לא במותו יקח הכל". מה כן לקחה איתה? קיום הפסוק "צדקתו עומדת לעד", והפסוק "למען תלך בדרך טובים". אם לא לבכות ולא להספיד, לכל הפחות ליאנח על הישישה אשר נטמנה באשמה. היא הלכה בפחי נפש שבעה יסורים ואנחה אך לבית המלך נלקחה. אשריך שושנה שהשבת נשמתך לבוראך נקייה וטהורה.

ת.נ.צ.ב.ה.

הכותב בכאב שלמה שוקר.

אור ההליכות

הליכות עם ישראל
עמותת להפצת ערכי היהדות הנאמנה
רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211, 55100
עורך: יוסף פרחי
חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצהבי
טל: 03-5343658 פקס: 03-5340819
דוא"ל: halihot@smile.net.il

הנהלת הליכות עם ישראל
משתתפת בצערם באבלם של ירדנו
בני משפחת סלומי הי"ו
בפטירת אביהם, איש תם וישר
ר' יחיא ב"ר דוד סלומי נ"ע
ה ינחם את האבלים נחמה שלימה
ולא יוסיפו לדאב עוד

סמינר קיץ – ירחי כלה, תשס"ט
יתקיים אי"ה בין התאריכים:
מיום ג' עד מוצש"ק ח-יב בתמוז תשס"ט (30/6-4/07/09)
במלון לביא
בהשתתפות: הרה"ג רצון ערוסי שליט"א ורבנים נוספים
✦ כשרות גלאט ✦ משני צמוד ✦ אומן אורח
מחיר ליחיד החל מ- 1760 ₪ ✦ ניתן לשלם ב-3 תשלומים
פרטים בטלפון: 03-5340819, 03-5343655